

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, N 6, ст.147)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 230-V (230-16) від 05.10.2006, ВВР, 2006, N 49, ст.484
N 609-V (609-16) від 07.02.2007, ВВР, 2007, N 15, ст.194
N 107-VI (107-17) від 28.12.2007, ВВР, 2008, N 5-6, N 7-8,
ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року }

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду N10-рп/2008
(v010p710-08) від 22.05.2008}

{У тексті Закону слова "у справах неповнолітніх" замінено словами
"у справах дітей" згідно із Законом N609-V (609-16)
від 07.02.2007}

Цей Закон визначає правові, організаційні, соціальні засади та гарантії державної підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, і є складовою частиною законодавства про охорону дитинства.

{Преамбула із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16)
від 05.10.2006}

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

дитина-сирота - дитина, в якій померли чи загинули батьки;

діти, позбавлені батьківського піклування, - діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами внутрішніх справ, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також підкинуті діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, та безпритульні діти;

статус дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, - визначене відповідно до законодавства становище дитини, яке надає їй право на повне державне забезпечення і отримання передбачених законодавством пільг та яке підтверджується комплектом документів, що засвідчують обставини, через які дитина не має батьківського піклування;

особи із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, - особи віком від 18 до 23 років, у яких у віці до 18 років померли або загинули батьки, та особи, які були віднесені до дітей, позбавлених батьківського піклування;

форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, - усиновлення; встановлення опіки, піклування; передача до прийомної сім'ї, дитячих будинків сімейного типу, до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

усиновлення - прийняття усиновлювачем у свою сім'ю дитини на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду. Усиновлення дитини провадиться в її інтересах для забезпечення стабільних та гармонійних умов її життя;

встановлення опіки та піклування - влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ї громадян України, які перебувають, переважно, у сімейних, родинних відносинах з цими дітьми-сиротами або дітьми, позбавленими батьківського піклування, з метою забезпечення їх виховання, освіти, розвитку і захисту їх прав та інтересів;

передача до прийомної сім'ї - добровільне прийняття за плату сім'єю або окремою особою, яка не перебуває у шлюбі, із закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, від одного до чотирьох дітей на виховання та для спільного проживання;

передача до дитячого будинку сімейного типу - прийняття в окрему сім'ю, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, на виховання та для спільного проживання не менш як п'яти дітей-сиріт та/або дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальна кількість дітей, включаючи рідних, у такій сім'ї не може перевищувати десяти осіб;

діти-вихованці - діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, влаштовані до дитячого будинку сімейного типу;

батьки-вихователі - подружжя або окрема особа, яка не перебуває у шлюбі, які взяли на виховання та для спільного проживання не менш як п'ять дітей-сиріт та/або дітей, позбавлених батьківського піклування, та яким, за рішенням органів опіки та піклування, надано статус батьків-вихователів;

прийомні діти - діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, влаштовані до прийомної сім'ї;

прийомні батьки - подружжя або окрема особа, яка не перебуває у шлюбі, які взяли на виховання та для спільного проживання дітей-сиріт та/або дітей, позбавлених батьківського піклування;

заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, - медичні, навчальні, виховні заклади, заклади та установи органів праці та соціального захисту населення, в яких проживають діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; {Абзац п'ятнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

випускники закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, - особи, які перебували на повному державному забезпеченні у закладі для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, і закінчили своє перебування у зазначеному закладі у зв'язку із закінченням навчання;

місце походження дитини - сироти і дитини, позбавленої батьківського піклування, - місце проживання або перебування її біологічних батьків на момент їх смерті або виникнення обставин, що призвели до позбавлення дитини батьківського піклування. У разі, якщо батьки та місце їх постійного проживання невідомі, місцем походження дитини визначається місце, де дитину знайшли, або місце розташування медичного закладу, де дитину залишили;

місце проживання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, - місцезнаходження закладу для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, жила приміщення дитячого будинку сімейного типу, прийомної сім'ї, опікунів або піклувальників, житло, в якому дитина проживає, інше житло;

державні соціальні стандарти для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, - встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами мінімальні норми і нормативи забезпечення дітей-сиріт, дітей, які залишилися без батьківського піклування, та осіб з їх числа; {Абзац дев'ятнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

державне утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб із їх числа - повне забезпечення відповідно до державних соціальних стандартів матеріальними та грошовими ресурсами дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб із їх числа для задоволення їх життєво необхідних потреб та створення умов для нормальної життєдіяльності; {Абзац двадцятий статті 1 в редакції Закону N230-V (230-16) від 05.10.2006}

соціальний супровід - робота, спрямована на здійснення соціальних опіки, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з метою подолання життєвих труднощів, збереження, підвищення їх соціального статусу;

соціальне житло - жила площа, яка надається за нормами державних соціальних стандартів відповідно до законодавства за рахунок державного та/або комунального житлового фонду.

Стаття 2. Законодавство України про соціальний захист дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Законодавство України про соціальний захист дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, складається з Конституції України (254к/96-ВР), цього Закону та інших законодавчих актів, що регулюють правовідносини, пов'язані з наданням матеріальної, соціальної та правової допомоги дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Стаття 3. Засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа

{Назва статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Основними засадами державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа є: {Абзац перший статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї; виховання та утримання дітей за принципом родинності;

сприяння усиновленню дітей, створення системи заохочення та підтримки усиновлювачів;

забезпечення пріоритету форм влаштування;

захист майнових, житлових та інших прав та інтересів таких дітей;

створення належних умов для їх фізичного, інтелектуального і духовного розвитку, підготовки дітей до самостійного життя;

забезпечення права на здоровий розвиток;

забезпечення соціально-правових гарантій;

створення умов для надання психологічної, медичної та педагогічної допомоги; формування системи соціальної адаптації;

забезпечення вільним вибором сфери професійної діяльності, яка б оптимально відповідала потребам та бажанням особистості дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, а також особи із їх числа та запитам ринку праці; {Абзац дванадцятий статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

належне матеріально-технічне забезпечення незалежно від форми влаштування та утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, сприяння в наданні реальної допомоги і підтримки підприємствами, установами та організаціями різних форм власності, банківськими установами, культурно-освітніми, громадськими, спортивними та іншими організаціями. {Абзац тринадцятий статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 4. Заходи соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа
{Назва статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Заходи соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа гарантуються, забезпечуються та охороняються державою.

{Частина перша статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Державні соціальні стандарти для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа встановлюються незалежно від того, де така дитина або особа перебуває на утриманні та вихованні, на рівні, не меншому за встановлений прожитковий мінімум для осіб відповідного віку.

{Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Державні соціальні стандарти і нормативи встановлюються щодо: мінімального матеріального забезпечення, витрат на харчування, одяг та взуття;

житлового забезпечення на рівні, не нижчому за встановлені у Житловому кодексі Української РСР (5464-10) нормативи;

житлового забезпечення таких дітей після завершення їх виховання в різних формах влаштування після досягнення ними 18-річного віку, якщо вони не мають свого житла відповідно до житлових нормативів або мають житло з характеристиками, нижчими за встановлені житлові нормативи;

мінімального стандарту щодо забезпечення гарантованого першого робочого місця, яке не може бути змінено за бажанням роботодавця протягом трьох років з моменту початку такої роботи, а в разі неможливості надання такого робочого місця - встановлення грошової компенсації на цей період, яка виплачується особі з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;

мінімального стандарту разової державної фінансової допомоги при закінченні такими дітьми виховного, навчального закладу чи при закінченні перебування таких дітей у різних формах влаштування після досягнення ними 18-річного віку;

мінімального стандарту щомісячного утримання таких дітей та осіб із їх числа за умови навчання їх у вищих навчальних закладах до досягнення ними 23-річного віку або до закінчення відповідних навчальних закладів; *{Абзац сьомий частини третьої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

мінімального стандарту медичного обслуговування;

мінімального стандарту забезпечення таких дітей іграшками, що сприяють розвитку, спортивним інвентарем, газетами і журналами відповідно дитячого, юнацького, загальнопізнавального та виховного спрямування;

мінімального стандарту забезпечення дитини до надання їй статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування;

мінімального стандарту грошового забезпечення батьків-вихователів, прийомних батьків.

Кабінет Міністрів України може встановлювати інші додаткові мінімальні соціальні стандарти, нормативи споживання та нормативи забезпечення для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.

{Частина четверта статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 5. Статус дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування

За умови втрати дитиною батьківського піклування відповідна служба у справах дітей зобов'язана протягом двох місяців підготувати комплект документів, який підтверджує набуття дитиною статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування.

Статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, надається відповідно до законодавства.

Стаття 6. Пріоритети форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

За умови втрати дитиною батьківського піклування відповідний орган опіки та піклування вживає вичерпних заходів щодо влаштування дитини в сім'ї громадян України – на усиновлення, під опіку або піклування, у прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу.

До закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, незалежно від форми власності та підпорядкування, дитина може бути влаштована в разі, якщо з певних причин немає можливості влаштувати її на виховання в сім'ю.

Влаштування дитини до закладу для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, не позбавляє органи опіки та піклування за місцем походження та за місцем перебування дитини від обов'язку продовжувати діяльність щодо реалізації права цієї дитини на сімейне виховання.

Порядок передачі дітей на усиновлення, виховання та спільне проживання в прийомні сім'ї або дитячі будинки сімейного типу затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 7. Розробка і виконання цільових програм з охорони та соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції, визначеної законом, забезпечують вирішення питань щодо встановлення опіки і піклування, створення інших передбачених законодавством умов для виховання дітей, які внаслідок смерті батьків, позбавлення батьків батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування, а також для захисту особистих, житлових і майнових прав та інтересів дітей та осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважені органи державної влади, органи місцевого самоврядування здійснюють у межах бюджетних асигнувань розробку і виконання цільових програм щодо поліпшення соціального захисту дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа.

Стаття 8. Повне державне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа
{Назва статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V
(230-16) від 05.10.2006}

Держава здійснює повне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.
{Частина перша статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Допомога та утримання таких дітей не можуть бути нижчими за встановлені мінімальні стандарти, що забезпечують кожній дитині рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного,

морального та соціального розвитку на рівні, не нижчому за встановлений прожитковий мінімум для таких осіб.

Право на повне державне забезпечення в навчальних закладах мають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, віком до вісімнадцяти років та особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, при продовженні навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів.*{Частина третя статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які навчаються, крім повного державного забезпечення виплачується стипендія в розмірі, який на 50 відсотків перевищує розмір стипендії у відповідному навчальному закладі, а також виплачується 100 відсотків заробітної плати, яка нарахована в період виробничого навчання та виробничої практики.

Особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які навчаються, до завершення навчання виплачується щорічна допомога для придбання навчальної літератури в розмірі трьох місячних стипендій. Виплата зазначеної допомоги здійснюється протягом 30 днів після початку навчального року за рахунок коштів, що передбачаються для навчальних закладів у відповідних бюджетах.

При наданні особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які навчаються, академічної відпустки за медичним висновком за ними зберігається на весь період академічної відпустки повне державне забезпечення та виплачується стипендія. Навчальний заклад сприяє організації їх лікування.

Випускники навчальних закладів із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечуються за рахунок навчального закладу або відповідної установи органів праці та соціального захисту населення одягом і взуттям, а також одноразовою грошовою допомогою в розмірі двох прожиткових мінімумів для осіб відповідного віку. Нормативи забезпечення одягом і взуттям затверджуються Кабінетом Міністрів України. За бажанням випускників навчальних закладів їм може бути видана грошова компенсація в розмірі, необхідному для придбання одягу і взуття.*{Частина сьома статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Вартість повного державного забезпечення у грошовому еквіваленті для дітей віком від народження до трьох років, від трьох до семи років, від семи до десяти років, від десяти до чотирнадцяти років, від чотирнадцяти до вісімнадцяти років та осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до двадцяти трьох років визначається відповідно до Закону України "Про прожитковий мінімум" (966-14).

Державні соціальні стандарти, нормативи споживання, нормативи забезпечення є однаковими для всіх дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, незалежно від форми їх влаштування та утримання, і затверджуються відповідно до законодавства.

{Частина дев'ята статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}.

Стаття 9. Фінансування заходів щодо забезпечення соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа
 {Назва статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V(230-16) від 05.10.2006}

Витрати на утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа у сім'ях опікунів, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, у державних закладах фінансуються з державного, обласних бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, інших джерел, не заборонених законодавством. {Частина перша статті 9 в редакції Закону N230-V(230-16) від 05.10.2006 }

Витрати на фінансування заходів щодо соціального забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб із їх числа передбачаються в Державному бюджеті України окремим рядком. {Статтю 9 доповнено частиною згідно із Законом N 230-V(230-16) від 05.10.2006}

У разі зміни форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа дозволяються трансферти між бюджетами різних рівнів.

Стаття 10. Розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади стосовно соціального захисту дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді здійснює координацію та методологічне забезпечення діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування стосовно соціального захисту дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб із їх числа, а також забезпечує додержання законодавства щодо встановлення опіки і піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, їх усиновлення, застосування інших передбачених законодавством форм влаштування дітей. {Стаття 10 в редакції Закону N230-V(230-16) від 05.10.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N609-V(609-16) від 07.02.2007}

Стаття 11. Органи опіки та піклування

Органами опіки та піклування є державні адміністрації районів, районів міст Києва і Севастополя, виконавчі органи міських чи районних у містах, сільських, селищних рад.

Органи опіки та піклування забезпечують вирішення питань щодо:

встановлення статусу дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування;

надання опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, та застосування інших форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

соціального захисту і захисту особистих, майнових, житлових прав та інтересів дітей;

забезпечення пріоритетних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

притягнення до відповідальності осіб, які порушують права дитини;

надання письмової згоди або заперечення на відчуження нерухомого майна (у тому числі житла) та іншого майна, власником якого є дитина;

подання заяв, клопотань, позовів про захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Соціальний захист та захист прав дітей у межах своєї компетенції здійснюють державні адміністрації районів, районів міст Києва і Севастополя, виконавчих органів міських, районних у містах, сільських, селищних рад.

Органи опіки та піклування мають право перевіряти умови влаштування, утримання, виховання, навчання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, можуть переводити дітей, життю та здоров'ю (у тому числі психічному) яких загрожує небезпека, до інших форм влаштування дітей.

Присутність представника органів опіки та піклування на судових засіданнях є обов'язковою в разі, якщо розглядається справа стосовно дитини або з питань, що зачіпають права дитини.

Стаття 12. Функції служби у справах дітей щодо опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування

Безпосереднє ведення справ та координація діяльності стосовно дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, покладаються на служби у справах дітей.

Служба у справах дітей:

бере участь у здійсненні заходів щодо соціального захисту і захисту прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і несе відповідальність за їх дотримання, а також координує здійснення таких заходів;

оформляє документи на усиновлення і застосування інших форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, визначених цим Законом;

оформляє клопотання щодо переведення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

здійснює контроль за умовами влаштування і утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

здійснює моніторинг діяльності стосовно дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

здійснює інші заходи стосовно дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Для здійснення функцій щодо опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, у складі служби у справах дітей створюється окремий підрозділ, діяльність якого визначається в установленому порядку. Штатна чисельність такого підрозділу встановлюється залежно від кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, але має становити не менше двох осіб.

Стаття 13. Банк даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Служба у справах дітей забезпечує створення і ведення банку даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Порядок ведення банку даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді.

Основна мета створення і ведення банку даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, - удосконалення соціального захисту таких дітей, перш за все щодо процесу вилучення та влаштування таких дітей та осіб з їх числа, реалізації їх права на здоровий розвиток та сімейне виховання, підвищення ефективності діяльності органів виконавчої влади, удосконалення статистичного обліку таких дітей в інтересах самих дітей.

Банк даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, формується на підставі даних обліково-статистичних карток, порядок ведення та використання яких визначається відповідно до законодавства.

Стаття 14. Банк даних про сім'ї потенційних усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді координує діяльність щодо виявлення громадян України, які згодні і можуть взяти на виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Ведення банку даних про сім'ї потенційних усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів покладається на відповідні місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Потенційні опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі в разі необхідності зобов'язані пройти курс підготовки з проблем виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за програмою, затвердженою центральним органом виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді, до моменту передачі їм дітей на виховання та для спільного проживання.

Стаття 15. Соціальний супровід дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа
{Назва статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Соціальний супровід здійснюється стосовно дітей, які перебувають на вихованні в сім'ях опікунів, піклувальників, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, а також щодо осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Соціальний супровід дієздатних осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, здійснюється за їх письмовою заявою. {Частина перша статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Соціальний супровід може здійснюватися стосовно усиновленої дитини, якщо ця діяльність не порушує таємницю усиновлення і виконується за згодою або на прохання усиновлювача або дитини.

Завдання соціального супроводу - сприяти адаптації дитини в новій сім'ї, створенню позитивного психологічного клімату в сім'ї, умов розвитку дітей з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини, забезпеченню оптимальних умов життя дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, та особи із їх числа та захисту їх прав. *{Частина третя статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Соціальний працівник здійснює соціальне обслуговування дитини та сім'ї, соціальну опіку, є посередником між усиновлювачами, які висловили таке бажання, опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями та державними структурами, на які покладено вирішення питань життєзабезпечення дітей, і не є представником органів контролю.

Соціальний супровід дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, та особи із їх числа здійснюється за спеціальним планом, який складається для кожної дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, та особи із їх числа і коригується раз на рік. *{Частина п'ята статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Стаття 16. Обліково-статистична картка дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді розробляє та затверджує зразок обліково-статистичної картки дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування. В обліково-статистичній картці містяться дані про дитину, її спадковість, здоров'я, місце походження, місце проживання, дані про батьків, братів, сестер і близьких родичів, дані про майно, про житло, в якому проживала така дитина, або яке належить їй на праві власності, або яке закріплене за дитиною на інших підставах, інформація про заклади та сім'ї, де дитина перебувала на утриманні та вихованні, план та результати соціального супроводу дитини, інформація про розвиток дитини, результати навчання тощо.

Порядок заповнення, захисту та доступу до інформації персонального характеру, що міститься в обліково-статистичних картках дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді.

Після досягнення дитиною-сиротою або дитиною, позбавленою батьківського піклування, повноліття інформація, яка міститься в її обліково-статистичній картці, надається органом опіки та піклування на вимогу такої дитини протягом трьох днів від дня звернення. У разі всиновлення дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, інформація, яка міститься в її обліково-статистичній картці, видається усиновлювачам після винесення відповідного рішення судом.

Стаття 17. Соціальна та психологічна адаптація дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб із їх числа *{Назва статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

З метою підготовки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб із їх числа до самостійного життя їх соціальна та психологічна адаптація покладається на центри соціальних служб для молоді.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді разом із центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я забезпечують розробку комплексних програм індивідуальної психологічної, реабілітаційної та корекційної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам із їх числа, а також дітям, які перебувають в особливо скрутних і надзвичайних умовах та потребують такої допомоги.

Центри соціальних служб для молоді надають юридичну, психологічну та соціальну допомогу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам із їх числа, а також їх біологічним батькам, опікунам, піклувальникам, прийомним батькам, батькам-вихователям та усиновлювачам. *{Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V(230-16) від 05.10.2006}*

Стаття 18. Створення і функціонування закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Створення і функціонування закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, незалежно від підпорядкування таких закладів, здійснюються в порядку, встановленому цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

З метою недопущення дискримінації дітей за соціальним походженням в офіційних назвах таких закладів забороняється зазначати категорію осіб, які утримуються і виховуються в цих закладах. *{Частину третю статті 1 виключено на підставі Закону N107-VI (107-17) від 28.12.2007}*

Порядок створення, реорганізації, ліквідації закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також положення (878-2005-п) про ці заклади затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Забезпечення умов утримання та виховання дітей у таких закладах здійснюється відповідно до мінімальних соціальних стандартів та прожиткового мінімуму згідно із законодавством та за рахунок коштів відповідних бюджетів.

Контроль за дотриманням прав та інтересів дітей у таких закладах здійснюють служби у справах дітей.

Стаття 19. Забезпечення навчально-виховних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Забезпечення навчально-виховних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, матеріально-технічними ресурсами, обладнанням, транспортними засобами, товарами культурно-побутового та спортивного призначення, господарського вжитку здійснюється в першочерговому порядку на рівні, встановленому відповідними державними соціальними стандартами та нормативами.

Стаття 20. Сприяння у створенні підсобних господарств і цехів

Кабінет Міністрів України через уповноважені ним органи, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації сприяють створенню при дитячих будинках і школах-інтернатах, інших формах влаштування дітей підсобних господарств і цехів та їх розвитку.

Стаття 21. Програми психологічної і практичної підготовки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до праці та професійного самовизначення

У закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, запроваджуються програми психологічної та практичної підготовки до праці, професійного самовизначення вихованців з урахуванням здібностей, інтересів дитини і потреб регіонів.

Такі програми розробляються органами освіти спільно з органами праці та соціального захисту населення, службами у справах дітей.

Положення про типову програму психологічної та практичної підготовки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до праці та професійного самовизначення розробляє центральний орган виконавчої влади з питань науки і освіти.

Стаття 22. Виявлення обдарованих дітей з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Органи опіки та піклування систематично, але не рідше одного разу на рік, забезпечують роботу по виявленню обдарованих дітей з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також сприяють їх подальшому безоплатному навчанню та працевлаштуванню відповідно до їх здібностей.

Стаття 23. Працевлаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа

Місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад згідно із законодавством бронюють робочі місця для працевлаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа, забезпечують їх першочергове працевлаштування на наявні вакантні робочі місця.

Місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад за участю центрів зайнятості населення для забезпечення тимчасової зайнятості залучають дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа до оплачуваних громадських робіт на підприємствах, в установах і організаціях комунальної власності та за договорами - на інших підприємствах, в установах і організаціях.

Відповідальність за працевлаштування вихованців закладів для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа покладається на органи праці та соціальної політики і на керівника закладу, де перебувала дитина.

Держава забезпечує працевлаштування осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, надання їм першого робочого місця, інформації, професійної консультації, послуг з професійної підготовки і перепідготовки відповідно до законодавства. *{Статтю 23 доповнено частиною четвертою згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Стаття 24. Заходи додаткового матеріального забезпечення

З метою поліпшення матеріального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, митні органи зобов'язані безоплатно передавати закладам, в яких виховуються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, дитячим будинкам сімейного типу, прийомним сім'ям дитячі речі, м'який інвентар, транспортні засоби тощо, затримані митними органами і конфісковані в установленому порядку, а також ті, за якими не звернувся власник до закінчення терміну їх зберігання під митним контролем, у кількості, що не перевищує необхідних річних потреб відповідного закладу або сім'ї, за зверненням служби у справах дітей.

Стаття 25. Порядок відшкодування витрат на утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, здійснення їм інших виплат

Порядок відшкодування витрат, пов'язаних з утриманням дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, у тому числі на харчування, одяг, взуття, м'який інвентар на одну фізичну особу, здійснення грошових виплат при працевлаштуванні та вступі до навчального закладу, а також інших виплат, передбачених цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до державних соціальних стандартів.

Стаття 26. Оздоровлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа {Назва статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Кабінет Міністрів України через уповноважені ним органи, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації забезпечують щорічне безоплатне оздоровлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у віці до 18 років. Рідні діти батьків-вихователів або прийомних батьків, які проживають в одній прийомній сім'ї або в одному дитячому будинку сімейного типу, мають прав на безоплатне оздоровлення до досягнення ними 18-річного віку. Особи із числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, мають право на оздоровлення на пільгових умовах. {Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Кошти на оздоровлення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб із їх числа виділяються щорічно із державного, місцевих бюджетів, коштів підприємств, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та інших джерел, не заборонених законодавством. {Частина друга статті 26 в редакції Закону N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 27. Соціально-трудова реабілітація дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб із їх числа, які є інвалідами {Назва статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації:
забезпечують створення мережі спеціалізованих навчальних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що є інвалідами;

забезпечують умови для здійснення освітньо-професійної підготовки за обраними спеціальностями дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; забезпечують умови для здійснення особами із числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які є інвалідами, трудової діяльності або продовження навчання; {Статтю 27 доповнено абзацом згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

розробляють заходи і гарантії медичної, трудової, соціальної реабілітації та адаптації дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб із їх числа, які є інвалідами, дітей - жертв екологічних і техногенних катастроф. {Абзац п'ятий із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 28. Влаштування дітей, залишених батьками в медичних закладах

У разі відсутності відомостей про батьків та родичів дитини, залишеної в пологовому будинку чи іншому медичному закладі, адміністрацією медичного закладу складається відповідний акт, на підставі якого служба у справах дітей за місцезнаходженням медичного закладу приймає рішення про передачу її на усиновлення після досягнення дитиною двомісячного віку або влаштування під опіку, у прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, до закладу для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Стаття 29. Тимчасове влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

У разі встановлення факту відсутності батьківського піклування щодо дитини орган опіки та піклування зобов'язаний протягом одного дня забезпечити тимчасове влаштування такої дитини до вирішення питання про форму влаштування дитини.

Тимчасове влаштування дитини в разі відсутності батьківського піклування здійснюється в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 30. Повідомлення про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Особа, якій стало відомо про дитину, яка залишилася без батьківського піклування, зобов'язана негайно повідомити про таку дитину службу у справах дітей або орган внутрішніх справ за місцем її перебування.

Служба у справах дітей разом з органом внутрішніх справ після одержання відомостей про дитину, позбавлену батьківського піклування, зобов'язані негайно провести обстеження умов перебування дитини та обставин відсутності батьківського піклування і протягом двох місяців вжити заходів щодо надання дитині статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. Встановлення фактів відсутності батьківського піклування реєструється у книзі первинного обліку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Стаття 31. Права та обов'язки батьків-вихователів

Батьки-вихователі є особами, які заміняють батьків, законними представниками своїх вихованців і захищають їхні права та інтереси в органах державної влади, у тому числі судових, як опікуни або піклувальники без спеціальних на те повноважень. Вони не можуть використовувати надані їм права всупереч інтересам дитини.

Набуття статусу батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу не може обмежувати громадянських прав цих осіб.

Батьки-вихователі мають право:

захищати дитину, її права та інтереси як опікуни або піклувальники без спеціальних на те повноважень;

на звернення до суду з позовом про позбавлення батьківських прав батьків дітей-вихованців;

на звернення до суду з позовом про скасування усиновлення чи визнання його недійсним щодо дітей, які проживали разом з ними та передані на усиновлення;

на усиновлення дітей, які перебувають на вихованні та утриманні в їхніх сім'ях;

брати участь у вирішенні органом опіки та піклування питання про управління майном дитини;

вимагати повернення дитини від будь-якої особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду;

вимагати надання їм органами опіки та піклування повної інформації про дитину та її батьків, стан її здоров'я, рівень та особливості розвитку дитини;

самостійно визначати способи виховання дитини з урахуванням думки дитини та рекомендацій органу опіки та піклування.

Батьки-вихователі зобов'язані:

захищати права та інтереси дітей, бути їхніми представниками в установах і організаціях;

створити належні умови для всебічного гармонійного розвитку дітей;

піклуватися про здоров'я, фізичний, психічний та моральний розвиток, навчання дітей, готувати їх до праці;

забезпечувати проведення двічі на рік медичного обстеження дітей лікарями-спеціалістами та виконувати їх рекомендації;

забезпечити здобуття дітьми освіти, стежити за навчанням і розвитком дітей у навчально-виховних закладах, підтримувати зв'язки з учителями та вихователями;

займатися розвитком здібностей дітей, у тому числі залучати їх до занять у позашкільних навчальних закладах;

не перешкоджати спілкуванню дитини з її рідними батьками та поверненню дитини в разі поновлення їх у батьківських правах, звільнення з місць позбавлення волі та в інших випадках, якщо це не суперечить інтересам дитини і не заборонено рішенням суду;

співпрацювати з місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та соціальними працівниками, залучати спеціалістів до вирішення проблемних питань;

повідомляти відповідні служби опіки та піклування в разі виникнення в дитячому будинку сімейного типу несприятливих умов для утримання, виховання та навчання дітей.

Батьки-вихователі виконують свої обов'язки стосовно дітей до досягнення ними вісімнадцяти років або до закінчення ними навчання у відповідних закладах навіть у разі їх окремого проживання.

Стаття 32. Збереження права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа на житло *{Назва статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}*

За дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, а також особами із їх числа зберігається право на житло, в якому вони проживали з батьками, рідними тощо до влаштування у відповідні заклади. *{Частина перша статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування (за місцем проживання дітей до їх влаштування у відповідні заклади) несуть відповідальність за збереження зазначеного житла і повернення його дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам із їх числа після завершення їх перебування у відповідному закладі для таких дітей, дитячому будинку сімейного типу, прийомній сім'ї. *{Частина друга статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Жилі приміщення, в яких проживали діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, до влаштування їх у сім'ї громадян України, заклади для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також щодо яких є рішення суду, не можуть бути відчужені без отримання згоди на таке від органів опіки та піклування, яка може надаватися лише в разі гарантування збереження права на житло таких дітей.

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, мають право проживати в дитячих будинках сімейного типу до повернення їм зазначеного житла або надання житла місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

До працевлаштування випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на обліку в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, квартирна плата та плата за комунальні послуги здійснюються органами праці та соціального захисту населення за місцезнаходженням житла. *{Статтю 32 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Стаття 33. Забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа житлом

Після завершення перебування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у відповідних закладах для таких дітей, дитячому будинку сімейного типу, прийомній сім'ї або завершення терміну піклування над такими дітьми та в разі відсутності в таких дітей права на житло обласні, Київська та Севастопольська міські, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування забезпечують дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа протягом місяця у позачерговому порядку впорядкованим соціальним житлом.

Порядок забезпечення соціальним житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа затверджується Кабінетом Міністрів України.

Соціальне житло, що надається дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа для проживання, має відповідати санітарним і технічним вимогам.

Стаття 34. Забезпечення медичного обслуговування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа *{Назва статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я забезпечує медичне обслуговування (у тому числі стоматологами-ортопедами) дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа у межах, не нижчих за мінімальні соціальні стандарти. *{Частина перша статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Обов'язкові медичні огляди всіх дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа здійснюються двічі на рік. *{Частина друга статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}* у разі потреби здійснюються взяття дітей на диспансерний облік, постійний медичний нагляд за ними і своєчасне лікування.

Навчально-виховним закладам забезпечується пріоритетне постачання необхідних медикаментів, медичної апаратури та обладнання, засобів корекції фізичного розвитку.

Стаття 35. Державна статистична звітність щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Центральний орган виконавчої влади з питань статистики здійснює систематичне ведення державної статистичної (неперсоніфікованої) звітності про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яка підлягає постійному оприлюдненню через відповідні державні друковані засоби масової інформації.

Стаття 36. Підготовка спеціалістів для роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування

Центральний орган виконавчої влади з питань науки та освіти забезпечує за спеціальними програмами підготовку спеціалістів-педагогів і вихователів для державних і недержавних закладів для роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, а також підготовку працівників органів опіки та піклування.

Стаття 37. Забезпечення виховання правової культури дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

З метою профілактики правопорушень серед дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і забезпечення правової освіти в базові навчальні плани навчально-виховних закладів для цієї категорії дітей вводиться курс "Правова культура".

Розробка такого курсу покладається на центральний орган виконавчої влади з питань науки та освіти.

Стаття 38. Інформування громадськості про проблеми дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа { Назва статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006 }

З метою привернення уваги громадськості до проблем дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа центральний орган виконавчої влади з питань телебачення і радіомовлення: {Абзац перший статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006 }

забезпечує систематичний випуск теле- і радіопередач за спеціальними сюжетами для висвітлення питань соціального та правового захисту, фінансової підтримки, працевлаштування і забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, висвітлення проблем, що стоять перед такими дітьми, перед закладами, в яких вони перебувають на утриманні та вихованні; {Абзац другий статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006 }

сприяє поширенню реклами щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа; {Абзац третій статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006 }

пропагує усиновлення і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, громадянами України, виконання регіональних програм надання практичної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам із їх числа, запровадження шефства над ними з боку трудових колективів, громадських організацій, благодійних фондів тощо. {Абзац четвертий статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006 }

Стаття 39. Організація благодійних акцій

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді, органи опіки та піклування сприяють організації та проведенню благодійних акцій, кошти від яких спрямовуються на матеріальне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, які потребують першочергової допомоги, зокрема щодо лікування, оздоровлення тощо. {Стаття 39 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006 }

Стаття 39-1. Звільнення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа від плати за навчання в державних і комунальних навчальних закладах усіх рівнів

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, а також особи із їх числа звільняються від плати за навчання в державних і комунальних навчальних закладах усіх рівнів.

{Закон доповнено статтею 39-1 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-2. Надання шефської допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам із їх числа

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації незалежно від форм власності, профспілкові та інші громадські організації можуть надавати шефську допомогу закладам для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячим будинкам сімейного типу у зміцненні матеріальної бази, організації трудового навчання, проведенні масових заходів, організації індивідуальної роботи з вихованцями цих закладів, а також у подальшому навчанні, працевлаштуванні, розвитку спортивних і творчих здібностей, забезпеченні житлом осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

{Закон доповнено статтею 39-2 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-3. Установлення спеціальних стипендій для обдарованих осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування можуть встановлювати разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади, науковими товариствами та творчими спілками, молодіжними фондами спеціальні стипендії для обдарованих осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, - студентів вищих навчальних закладів і передбачати виділення коштів на їх стажування у провідних вітчизняних наукових установах і за кордоном. *{Закон доповнено статтею 39-3 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Стаття 39-4. Залучення обдарованих осіб із числа випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування до позашкільних виховних закладів

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування разом із підприємствами, організаціями, науковими установами, вищими навчальними закладами, об'єднаннями громадян, що створюють позашкільні навчально-виховні заклади для задоволення потреб дітей у додатковій освіті, розвитку творчих здібностей, організації змістовного дозвілля та відпочинку молоді, а також заклади, що забезпечують пошук, підтримку та розвиток талановитої молоді в різних сферах життя, залучають до таких закладів обдаровану молодь із числа випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *{Закон доповнено статтею 39-4 згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}*

Стаття 39-5. Удосконалення умов для розвитку, виховання та освіти випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Центральні органи виконавчої влади у сфері культури, освіти і науки, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування забезпечують постійне удосконалення форм і методів індивідуальної виховної роботи по підготовці до самостійного та сімейного життя випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечують участь випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в самодіяльних творчих колективах, гуртках образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва з метою їх морально-естетичного та фізичного розвитку. {Закон доповнено статтею 39-5 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-6. Сприяння розвитку молодіжного туризму, молодіжним міжнародним обмінам серед випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Держава сприяє розвитку молодіжного туризму, молодіжним міжнародним обмінам серед випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування встановлюють для туристичних груп із числа випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, пільги у користуванні транспортними, готельними, культурними та іншими послугами. Відповідні кошти передбачаються в місцевих бюджетах.

Порядок надання зазначених пільг встановлюється Кабінетом Міністрів України, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування. {Закон доповнено статтею 39-6 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-7. Допомога випускникам закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також іншим особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в працевлаштуванні у позанавчальний час, в отриманні послуг, пов'язаних із профорієнтацією та підготовкою до роботи за новою професією

Державна служба зайнятості разом з місцевими органами виконавчої влади, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надає учням, студентам та аспірантам денної форми навчання із числа випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також іншим особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, допомогу в працевлаштуванні у позанавчальний час.

Молодіжні центри праці, а також молодіжні громадські організації з питань працевлаштування (агентства, біржі, бюро тощо) сприяють працевлаштуванню випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також інших осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у тому числі учнів, студентів,

аспірантів, у позанавчальний час, надають послуги, пов'язані з профорієнтацією та підготовкою до роботи за новою професією. {Закон доповнено статтею 39-7 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-8. Користування випускниками закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, фізкультурно-оздоровчими і спортивними об'єктами

Випускники закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, користуються фізкультурно-оздоровчими і спортивними об'єктами безоплатно або на пільгових умовах. Порядок надання цих пільг, компенсації вартості послуг визначається органами місцевого самоврядування. {Закон доповнено статтею 39-8 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-9. Порядок відшкодування витрат на виплату допомоги випускникам закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Порядок відшкодування витрат на виплату допомоги випускникам закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, повне державне забезпечення відповідно до статті 8 цього Закону при працевлаштуванні та вступі до навчального закладу відповідно до норм забезпечення випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, затверджується Кабінетом Міністрів України. {Закон доповнено статтею 39-9 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-10. Профілактика і ліквідація безпритульності серед дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа

Кабінет Міністрів України може створювати відповідний координаційний орган для виявлення безпритульних дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, які не мають повної загальної середньої освіти, не навчаються і не працюють.

Зазначений орган забезпечує влаштування таких дітей до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а при випуску із таких закладів організовує забезпечення таких дітей та осіб із їх числа соціальним житлом, залучення до навчання, професійної підготовки і сприяє їх подальшому навчанню та працевлаштуванню. {Закон доповнено статтею 39-10 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-11. Забезпечення осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, під час канікул

У період канікул особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які навчаються в професійно-технічних, вищих навчальних закладах, виплачуються (за нормами службових відряджень) добові за час перебування у дорозі (туди і назад) та вартість проїзду залізничним, водним, міжміським автомобільним транспортом до закладів чи сімей, де вони виховувалися, чи у місця відпочинку за рахунок асигнувань, що виділяються для цієї мети органами соціального забезпечення із

коштів, передбачених у державному бюджеті окремим рядком на утримання та соціальне забезпечення осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. {Закон доповнено статтею 39-11 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-12. Фінансування перебування осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, під час канікул

Особи із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що є учнями професійно-технічних навчальних закладів або студентами вищих навчальних закладів, - колишні вихованці закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячих будинків сімейного типу під час своїх канікул можуть перебувати у зазначених закладах за рахунок коштів, визначених частинами першою та другою статті 9 цього Закону. {Закон доповнено статтею 39-12 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Стаття 39-13. Забезпечення осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які не виїжджають до місць організованого відпочинку в дні канікул, а також під час їх хвороби

Зарахованим на повне державне утримання випускникам закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також іншим особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що стали учнями і студентами і які не виїжджають до місць організованого відпочинку в дні канікул, а також під час їх хвороби видаються кошти в межах установленої грошової норми на харчування й інші побутові потреби. {Закон доповнено статтею 39-13 згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006} {Статтю 39-14 виключено на підставі Закону N107-VI (107-17) від 28.12.2007}

Стаття 40. Відповідальність за порушення законодавства щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа {Назва статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 230-V (230-16) від 05.10.2006}

Особи, винні в порушенні законодавства щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа несуть відповідальність відповідно до закону. {Стаття 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N230-V (230-16) від 05.10.2006}

Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, крім частини третьої статті 18, яка набирає чинності через три роки з дня його опублікування.

2. Закони України та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють у частині, що не уперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України в шестимісячний термін з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 13 січня 2005 року
N 2342-IV